

מערך פעילות לפודקאסט

חוק, חוקה, נורמה ותקנון - מנגנונים ליצירת הסכם כיתתי דמוקרטי

שנת לימודים חדשה בפנינו. התקופה לא קלה והאתגרים מרובים. אנשי חינוך רבים מחפשים אחר דרכים לניהול תהליך ההוראה והחיים החברתיים בבית הספר ובכתה באווירה נעימה ומכבדת ובדרכים יעילות אשר יאפשרו למידה אפקטיבית ומשמעותית.

מטרת מערך הפעילות המצורף לפודקאסט הוא לתת בידי אנשי החינוך כלים דמוקרטיים ליצירת הסכם חברתי כיתתי מיטבי בין התלמידים והתלמידות לבין עצמם ובין התלמידים והתלמידות לבין צוות בית הספר. מתוך הדיון על ההסכם הכתתי ניתן יהיה ללמוד על המנגנונים להסכם דמוקרטי במערכת הפוליטית החברתית באופן כללי.

אנו מאחלות לכולכם, שנת לימודים נעימה, מהנה, ומכבדת שנת שלום לכולנו ושיבה מהירה של החטופים והחטופות לבתיהם.

מטרות הפעילות

- ללמוד מהם הכלים והמנגנונים הדמוקרטיים ליצירת הסכם מכבד במערכת הפוליטית ומהם הכלים הרלוונטיים לכתה.
- להבין לעומק את המחלוקת הציבורית על הכלים ליצירת הסכמים חברתיים בדמוקרטיה בצורה חווייתית.
- ליצור הסכם כיתתי בין התלמידים והתלמידות לבין עצמם, וביניהם לבין הצוות החינוכי אשר יקדם יחס מכבד ביניהם ויאפשר למידה אפקטיבית ואווירה נעימה.

חומרים ועזרים:

פודקאסט בנושא: [מנגנונים ליצירת הסכם כיתתי דמוקרטי](#)
דף הגדרות של חוקה, חוק, נורמות ותקנון (לכל קבוצה של 4-5 משתתפים.ות) – מצורף בהמשך;
כלי כתיבה ודפים.

מהלך הפעילות

האזנה לפודקאסט – רצוי שבעת האזנה המשתתפים והמשתתפות ירשמו נקודות מרכזיות שעלו בשיחה ושאלות שהתעוררו.

1. המנחה/מורה מקיימים שיחה ראשונית עם התלמידים והתלמידות בכיתה לסיכום עיקרי הדברים עליהם דובר בפודקאסט. מבררים איתם מה השאלות שהתעוררו אצלם. בעקבות ההאזנה ומנסים לתת להן ביחד מענה.

2. מסבירים לתלמידים/תלמידות שהם עומדים לבדוק מהם הכלים והמוסדות הדמוקרטיים, מבין אלו עליהם שמעו בפודקאסט, המתאימים ליצירת הסכם כתתי בינם לבין עצמם וביניהם לבין המורה שלהם אשר יבטיח אווירה נעימה, למידה אפקטיבית וכבוד הדדי בין כל חברי קהילת הכתה.

3. מתחלקים לקבוצות עבודה קטנות המונות 4-5 משתתפים ומשתתפות כל אחת. כל קבוצה תקבל כרטיסיה ועליה הגדרות של חוקה, חוק, נורמות ותקנון. חברי הקבוצה יתבקשו לקרוא את ההגדרות של הכלים הדמוקרטיים ליצירת הסכם ולאחר מכן יקיימו דיון בנקודות הבאות:

- מהם ההבדלים העיקריים בין כל אחד מהאמצעים הדמוקרטיים ליצירת הסכם חברתי.

- באילו אמצעים כדאי להם להשתמש כדי להחליט על כללי ההתנהגות שלהם בכתה במהלך השנה:

האם כדאי שינסחו לעצמם חוקה מחייבת?

האם כדאי להם לנסח לעצמם חוקים לכתה?

האם כדאי שיהיו לכתה גם חוקה וגם חוקים?

האם נכון לקבוע נורמות מחייבות (בלבד)?

האם כדאי לקבוע תקנון. (כדאי לבדוק האם יש בבית הספר תקנון והאם הוא אפקטיבי).

מהו הכלי הנכון ליצירת אווירה נעימה, למידה אפקטיבית ומרחב מכבד בכתה מבין הכלים עליהם

דנו.

4. הכתה תתכנס במליאה לדיון:

- כל אחת מהקבוצות תתבקש לתאר את הדיון שהתקיים בה: אילו יתרונות ואיזה חסרונות מצאו בכל אחד מהאמצעים ליצירת הסכם כתתי ומהו האמצעי בו בחרו?

- תתקיים הצבעה לבחירת הדרך ליצירת הסכם כתתי מיטבי.

5. דיון מסכם: מבררים עם המשתתפים והמשתתפות מה למדו על המחלוקות מחוץ לכתה בהקשר זה: האם

היו בוחרים לקיים את אותם המנגנונים עליהם החליטו בהקשר הכתתי במרחב החברתי, מדיני?

אופציה להרחבה בנושא:

- מומלץ לקיים שיעור נוסף, בו כל קבוצה תשרטט את המהלך לאימוץ הכלי הדמוקרטי שנבחר על ידה.
- התלמידים/תלמידות יחליטו: מי יכתבו את המסמך, מי יאכוף את מימושו, על מי הוא יחול, מה יהיה התפקיד של מי שאינם בין הכותבים?.
 - הם יקבעו לוחות זמנים לביצוע ההחלטה וימשיכו לפי התכנית ששורטטה לאחר שני השיעורים הללו.

להרחבה ולהעמקה בנושא:

אתר הכנסת בהקשר לחוקה בישראל:

https://main.knesset.gov.il/about/lexicon/pages/heb_mimshal_hoka.aspx

חוק זכויות התלמיד באתר משרד החינוך:

<https://mosdot.education.gov.il/students/students-rights/law>

<https://meyda.education.gov.il/files/Pop/0files/Student-rights/STUDENT-RIGHTS-HEB-Poster.pdf>

חוק זכויות הילד בישראל – באתר משרד החינוך:

<https://meyda.education.gov.il/files/mosdot/Convention-on-the-Rights-of-the-Child-heb.pdf>

נורמות חברתיות והשפעתן על התנהגויות סביבתיות:

<https://magazine.isees.org.il/?p=16464>

דף הגדרות של – חוק, חוקה, נורמה ותקנון מצורף בהמשך.

פנו אלינו - להדרכה וסיוע ביישום הפעילות; להזמנת הרצאות וסדנאות;

לקבלת מערכי פעילות נוספים ולהרחבה בנושא זה ובנושאים אחרים;

054-4448290 02-6448290 info@adaminstitute.org.il

[/https://www.adaminstitute.org.il/](https://www.adaminstitute.org.il/)

הגדרות – חוק, חוקה, נורמה ותקנון

חוק:

החוק הוא הוראה רשמית, מחייבת, המטרה שלו להסדיר את החיים בחברה, להגן על שלום הציבור והרווחה שלו, ולהגדיר זכויות וחובות של האזרחים ולאפשר ניהול תקין של המדינה. החוקים מפרטים איסורים והיתרים, והם אמורים להיגזר מהערכים המוסכמים והבסיסיים שנוסחו בחוקה. חוקים כוללים את האיסור או ההיתר שאנחנו רוצים, וגם את הסנקציות הנלוות. הללו צריכים להיות מידתיים ושווים. "תפקיד החוק הוא להגביל הן את האזרח והן את השלטון, ומטרתו למנוע מהם לעשות ככל העולה על רוחם, ולהבטיח את זכויות האזרח ואת ביטחוננו וכן את התנהלותן התקינה של החברה והמדינה." (מתוך: ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית; ספר לימוד באזרחות לחטיבה העליונה; ד"ר דוד שחר, הוצאת כנרת 2012, עמוד 195).

חוקה:

חוקה היא מכלול של עקרונות יסוד, המהווים בסיס משפטי ומינהלי של משטר ומדינה, ארגון או סוג אחר של ישות. במקרה שלנו זה יהיה הכיתה. והיא קובעת את מבנה הממשל, זכויות האזרח וערכי היסוד של החברה. בישראל, למשל, אין חוקה פורמלית אחת, אלא סדרה של **חוקי יסוד** שאמורים להוות מעין חוקה בעתיד.

נורמה:

נורמה היא התנהגות מקובלת או מצופה בחברה מסוימת, שמבוססת על ערכי התרבות של אותה חברה. בהקשר של הכיתה, הנורמות מגדירות את ההתנהגויות המצופות מהתלמידים והתלמידות, המורים והמורות, והן מסייעות, אם הן נורמות בונות, ליצור סביבת למידה חיובית ויעילה. נורמות חברתיות הן למעשה ביטוי של הערכים של חברה מסוימת. ערכים נבדלים מנורמות בכך שהם מופשטים ומהווים תפיסה כללית, ואילו נורמות הן **כללי התנהגות, הוראות ביצוע, קווי הנחיה ספציפיים לאנשים בסוגים שונים של מצבים**. ערכיה של חברה חשובים, כי הם קובעים את תוכן של הנורמות.

תקנון:

תקנון הוא מערכת כללים ותקנות הקובעת דרכי פעולה והתנהלות של ארגון או קהילה או דרכי התנהגות של חניכים/חניכות במוסד חינוכי, וכדומה.